

โครงการ “พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม บุคลากร อบต.ไร่มะขาม”

๑. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าประชาชนมีความสุขอย่างยั่งยืน และสามารถก้าวทันทุกวิกฤตของโลกที่มากับกระแสโลกาภิวัตน์ มีรากฐานสำคัญจากการพัฒนาบุคคลในประเทศนั้น ๆ ให้เป็นคนดี ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมโดยเฉพาะ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งได้รับมอบหมายภารกิจในการให้บริการสาธารณะ การจัดการทรัพยากรของชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและต่อประเทศชาติ

คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๑ มีมติเห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในภาครัฐไว้ ๕ ยุทธศาสตร์ โดยในยุทธศาสตร์ที่ ๔ คือการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในองค์กรเพื่อเป็นต้นแบบให้ข้าราชการได้เรียนรู้และปฏิบัติตาม

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม จึงเห็นความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรในสังกัด เพื่อตระหนักถึงการสร้างจิตสำนึกให้มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน ได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประโยชน์สูงสุดของประชาชน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม มีคุณธรรม จริยธรรมเข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

๒.๒ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม ได้รับการพัฒนาจิตใจ และพัฒนาตนเองให้มีจิตสาธารณะ เกิดความสำนึกร่วมในการเสริมสร้างสังคมแห่งคุณธรรมและสมานฉันท์ ประพฤติตนเป็นพลเมืองดี สร้างประโยชน์แก่ครอบครัว ประชาชน และประเทศชาติ สร้างจิตสำนึกในการทำความดี รู้จักการให้การเสียสละและการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน

๒.๓ เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และ ธรรมาภิบาล

คุณธรรมผู้นำ

ประเทศชาติบ้านเมืองจะมีความสงบ ประชาชนอยู่กันอย่างมีความสุขได้ จะต้องมีผู้นำที่ดี มีคุณธรรม มีความคิดก้าวหน้า ฉลาด สามารถในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชาติบ้านเมือง ทำให้ชาติบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองรุดหน้าเท่าเทียมนานาประเทศ ดังภาษิตที่ว่า "ผู้นำดี เป็นศรีแก่ชาติ ผู้นำเลวร้ายฉิบหายประเทศชาติรุ่งเรือง" เป็นต้น

ผู้นำที่ดีจะต้องมี คุณธรรม ๘ ประการ

ประการที่ ๑ อุดม หมายถึง ห้ามจิตใจ หรือไม่แสดงกิริยาที่ไม่ดีออกมา เมื่อได้พบกับเหตุการณ์อันไม่น่าพึงพอใจต้องมีความอดทน ไม่หุนหันพลันแล่น เช่น ในขณะที่ทำงาน ก็อดทนต่อความยากลำบาก ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย อดทนต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย ไม่ทรมนทรมายจนเกินไป และอดทนต่อความเจ็บใจ ในเมื่อคนอื่นทำสิ่งที่ไม่น่าพอใจให้แก่ตน

ประการที่ ๒ เป็นนักสู้ หมายถึง เป็นผู้มีความเข้มแข็ง กล้าหาญ หนักเอาเบาสู มุ่งความสำเร็จกิจการงานเป็นที่ตั้ง ไม่หลงคำยอ ไม่ท้อคำติ มุ่งมั่นฝ่าฟันอุปสรรคปัญหาต่างๆ ปฏิบัติงานทุกอย่างให้บรรลุเป้าหมาย

ประการที่ ๓ เป็นผู้ตื่น หมายถึง เป็นคนตื่นตัว ว่องไวต่อปัญหาตลอดเวลา มีความคิดก้าวหน้า ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดยืดหยุ่น รวมทั้งมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถที่จะนำความคิดออกมาใช้ให้ทันต่อสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า

ประการที่ ๔ ขยันหมั่นเพียร หมายถึง มีความวิริยะอุตสาหะ มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่เป็นทาสของความเกียจคร้าน มีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา

ประการที่ ๕ เมตตากรุณา หมายถึง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูล โอบอ้อมอารีในลักษณะสงเคราะห์ อนุเคราะห์ หรือบูชาคุณความดี แล้วแต่เวลา สถานที่ และบุคคล มีความรักและความหวังดีเป็นที่ตั้ง

ประการที่ ๖ ยุติธรรม หมายถึง มีความเที่ยงธรรม เสมอภาคในคนทุกประเภท ไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเรา ไม่มีอคติ คือ ความลำเอียง ๔ อย่าง คือ ลำเอียงเพราะความรัก ลำเอียงเพราะความโกรธ ลำเอียงเพราะความกลัว และลำเอียงเพราะความหลง การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งก็พิจารณาจากความรู้ ความสามารถและคุณธรรมความดี

ประการที่ ๗ หมั่นตรวจตรากิจการงาน หมายถึง การสอดส่องดูแลการทำงานอยู่เสมอ เมื่อพบข้อบกพร่องก็รีบแก้ไข และต้องตรวจตราดูลำดับความสำคัญของงานว่า งานไหนควรทำก่อนหลัง งานไหนควรทำเอง งานไหนควรแบ่งมอบหมายให้คนอื่นรับผิดชอบ รวมทั้งต้องรู้จักแบ่งงานให้ถูกกับคนที่มีความรู้ ความสามารถในเรื่องไหน ก็มอบหมายเรื่องนั้นให้ทำ

ประการที่ ๘ ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง มีความซื่อตรง มั่นคงอยู่ในศีลธรรม มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความสุจริตทางกาย ทางวาจา และทางใจ

๓. เป้าหมาย

๓.๑ ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม

๓.๒ พนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม

จำนวน ๕๐ คน

๔. พื้นที่ดำเนินการ

บ้านศาลเจ้าจ้าว หมู่ที่ ๗ ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๕. วิธีดำเนินการ

จัดให้มีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

๕.๑ การจัดกิจกรรมทำบุญโดยอาราธนาพระภิกษุสงฆ์ จำนวน ๙ รูป เจริญพระพุทธมนต์

ถวายภัตตาหารเพลถวายจตุปัจจัยไทยธรรม

๕.๒ การจัดกิจกรรมบรรยายให้ความรู้ แก่พนักงานเจ้าหน้าที่คณะผู้บริหาร และสมาชิกสภา
องค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม โดยพระวิทยากร

๕.๓ การจัดกิจกรรม การบำเพ็ญประโยชน์ ส่งเสริมให้รู้จักสามัคคี มีความเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูล
แบ่งปันและสร้างสรรค์สังคมคุณธรรมแห่งความดี

๖. ระยะเวลาในการดำเนินการ

พุทธที่ ๙ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒

๗. งบประมาณในการดำเนินการ

ตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ แผนงานบริหารทั่วไป
งบดำเนินงานค่าใช้สอย โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม บุคลากร อบต.ไร่มะขาม
เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๘. ผู้รับผิดชอบโครงการ

สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม

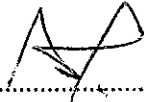
/๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ...

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๙.๑ พนักงาน เจ้าหน้าที่ ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต.ไร่มะขามมีคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจหลักธรรม
ของพระพุทธศาสนา

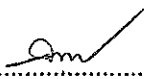
๙.๒ พนักงาน เจ้าหน้าที่ ผู้บริหาร และสมาชิกสภา อบต. ไร่มะขาม ได้รับการพัฒนาจิตใจ พัฒนาตนให้มี
จิตสาธารณะเกิดความร่วมมือร่วมใจในการสร้างสังคมแห่งคุณธรรมและสมานฉันท์ สร้างประโยชน์แก่
ครอบครัวและประเทศชาติ รู้จักการให้และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๙.๓ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคลากรในองค์กร

ลงชื่อ.......... ผู้เขียนโครงการ

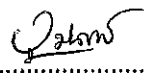
(นายโสภณ บุญจันทร์)

ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน

ลงชื่อลงชื่อ.......... ผู้เสนอโครงการ

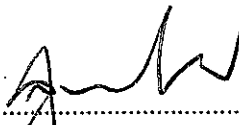
(นางสาวกรวรรณ ศรีจันทร์)

หัวหน้าสำนักปลัด

ลงชื่อลงชื่อ.......... ผู้เห็นชอบโครงการ

(นางอุปรา คชพันธ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม

ลงชื่อลงชื่อ.......... ผู้อนุมัติโครงการ

(นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม

กำหนดการฝึกอบรมโครงการ “พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม บุคลากร อบต. ไร่มะขาม”

วันพุธที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๒

ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม

เวลา ๐๗.๓๐ น.	- ผู้เข้าร่วมโครงการพร้อมกัน ณ ศาลาประจำหมู่บ้านศาลเจ้าจ้าว
หมู่ที่ ๗ ตำบลไร่มะขาม
เวลา ๐๗.๕๐ - ๐๘.๐๐ น.	- พิธีเปิดโครงการโดย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม
เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.	- กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ณ ศาลาประจำหมู่บ้านศาลเจ้าจ้าว
หมู่ที่ ๗ ตำบลไร่มะขาม
เวลา ๑๐.๒๐ - ๑๑.๐๐ น.	- อาราธนาพระภิกษุสงฆ์ จำนวน ๙ รูป เจริญพระพุทธมนต์
เวลา ๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	- ถวายภัตตาหารเพลและถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระภิกษุสงฆ์
เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	- พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๑๐ น.	- การบรรยายธรรม เรื่อง “คุณธรรม จริยธรรม สำหรับผู้นำ
และข้าราชการ”
โดย ท่านพระครูปิยะวัชรคุณ เจ้าคณะอำเภอบ้านลาด
เวลา ๑๕.๓๐ - ๑๖.๓๐ น.	- การบรรยายธรรม เรื่อง “หลักธรรมสำหรับผู้นำและข้าราชการ”
- กิจกรรมนั่งสมาธิ

หมายเหตุ รับประทานอาหารว่าง เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๒๐ น.

และ เวลา ๑๕.๑๐ - ๑๕.๓๐ น.

ไม่เห็นแก่ได้

๔. อาชวาระ มีใจซื่อตรงยึดมั่นในสุจริตธรรม ปราศจากอคติทั้งปวง มีความตรงไปตรงมา ไม่โลเลหลายหลาย

๕. มัททวะ มีอัธยาศัยดีงาม ละมุนละไมอ่อนโยน สุภาพ ไม่กระด้างหยาบคาย

๖. ตบะ คอยกำจัดและระวังไม่ให้อกุศลธรรม เช่น โลภ โกรธ หลง เกิดขึ้นในใจ

๗. อักโกธะ ระวังหรือขจัดได้ซึ่งความโกรธได้แก่ เวลาโกรธต้องรู้จักระงับยับยั้ง ไม่ให้อำนาจความโกรธเข้าครอบงำ อย่าลืมว่าผู้นำเจ้าอารมณ์ไม่มีลูกน้องคนไหนอยากอยู่ด้วย

๘. อวิหิงสา ผู้นำที่ดีต้องไม่ใช้อำนาจในการเบียดเบียน รังแก ช่มแวงคนอื่นหรือลูกน้องของตน แต่ต้องใช้อำนาจในทางที่ดีและเป็นธรรมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกับทุกคน ไม่เลือกปฏิบัติ

๙. ขันติ มีความอดทนอดกลั้นสูงกว่าลูกน้องหลายเท่า ซึ่งความอดทนอดกลั้นนี้ถือเป็นคุณสมบัติพิเศษที่ทำให้ผู้นำมีความงดงามในตัว

๑๐. อวิโรธนะ ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ต้องดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ความถูกต้อง ไม่เอนเอียงเหมือนไม้หลักปักเลน แต่เป็นเหมือนภูเขาที่แม้จะถูกพายุ ฝน ก็ไม่มีล้ม ไม่เอนเอียง

อคติ ๔

อคติ แปลว่า ความลำเอียง นั้นอันตรายมาก เพราะทำลายคนมานักต่อนัก ความน่ากลัวของคนที่มีอคติครอบงำ คือ สามารถทำลายได้ทุกอย่าง โดยเฉพาะทำลายความถูกต้อง ความเที่ยงธรรม ทำลายวัฒนธรรมประเพณี บางครั้งก็ทำลายกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ฯลฯ ซึ่งถ้าผู้นำมีอคติ ๔ อย่างนี้ จะมีแต่เสื่อมกับเสียไม่มีอะไรดี

๑. ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรักใคร่ เช่น ลูกน้องคนโปรดจะผิดยังไงก็ไม่ว่า เห็นสองตาก็ทำเป็นไม่เห็น ส่วนลูกน้องที่ไม่โปรด เวลาผิดนิดผิดหน่อยเป็นเรื่องทันที

๒. โทสาคติ ลำเอียงเพราะโกรธ ลองได้โกรธแล้วจะรู้ว่าใจได้เสียสมดุล หนักๆ คือเสียศูนย์ หรือสูญเสียความเที่ยงธรรม เช่นเกลียดคนนั้น ฝ่ายนั้นก็มักจะมียอคติต่อคนคนนั้น ฝ่ายนั้นตลอด ไม่ว่าจะผิดหรือถูกเห็นเป็นผิดหมด

๓. โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา ไม่น่าเชื่อว่าการทำอะไรโง่ๆ ก็เป็นความลำเอียงได้เหมือนกัน เช่น เชื่ออะไรโง่ๆ แล้วก็ทำอะไรโง่ๆ ตามนั้นจนคนอื่นเดือดร้อน

๔. ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว ต้องบอกว่ามีผู้นำหลายคนที่เสียความเที่ยงธรรมไปเพราะความกลัว เช่น ถ้าไม่ทำตามผู้มีอำนาจเหนือกว่าสิ่งจะถูกย้าย หรือถูกกลั่นแกล้ง หรือจะไม่ได้รับการสนับสนุนในตำแหน่งที่สูงขึ้น

พรหมวิหาร ๔

หลักธรรมนี้จะเป็นสิ่งที่ลูกน้องทั้งหลายใช้เป็นข้อศึกษาพิจารณาผู้นำของเขาว่าเป็นคนอย่างไร ซึ่งถ้าผู้นำของเขามีพรหมวิหารครบถ้วนสมบูรณ์ เขาก็เชื่อว่าภายใต้ร่มเงาที่เย็นของผู้นำคนนั้นๆ จะทำให้ชีวิตของเขามีความสุขไปด้วย มี ๔ ประการ

๑. เมตตา ความรัก ปราบปรามจะให้ผู้อื่นมีความสุข คือ มีความปรารถนาดีต่อลูกน้องทุกคน ไม่เลือกปฏิบัติ

๒. กรุณา คิดช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์เช่นเวลาที่ลูกน้องมีปัญหา หรือต้องการความช่วยเหลือก็ให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ไม่เพิกเฉย

๓. มุทิตา พलयินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุขเช่นลูกน้องประสบความสำเร็จ ก็ยินดี ภูมิใจด้วยไม่ริษยากลัวว่าลูกน้องจะได้ดีกว่าตน

๔. อุเบกขา วางตนเป็นกลาง ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เมื่อผู้อื่นถึงวิบัติเช่น เมื่อลูกน้องทำผิดก็ต้องว่าไปตามผิด ถูกก็ต้องว่าไปตามถูก ไม่เห็นผิดเป็นถูก หรือเห็นถูกเป็นผิด

สังคหวัตถุ แปลว่า วิธีสงเคราะห์ หมายถึง วิธีปฏิบัติเพื่อยืดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่นที่ยังไม่เคยรักใคร่นับถือ หรือที่รักใคร่นับถืออยู่แล้วให้สนิทแนบยิ่งขึ้น พุดง่าย ๆ สังคหวัตถุ ก็คือ เทคนิควิธีทำให้คนรัก หรือมนต์ผูกใจคน นั้นเอง มีทั้งหมด ๔ ประการ ดังนี้

๑.๑ ทาน ทาน คือ การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ การให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลส เช่น การบริจาคทานแก่นสมณชีพราหมณ์ ผู้ทรงศีล เพื่อขจัดความโลภหรือความตระหนี่ เป็นการชำระจิตใจให้สะอาด ยกกระตือรือร้นให้สูงขึ้น และการให้เพื่อสงเคราะห์หรือเพื่อยืดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่น การทำทานโดยให้สังคหวัตถุนี้ ในแง่ปฏิบัติ หมายถึง การเฉลี่ยหรือแบ่งให้จากส่วนที่คนมีอยู่ มิใช่ให้มากมายจนไม่เหลือ หรือให้จนผู้รับรำรวย จุดประสงค์เน้นที่การแสดงอหยาศัยไมตรีมากกว่าความมากหรือน้อยของวัตถุที่ให้ เพราะฉะนั้น คนยากจนหรือคนที่มีวัตถุสิ่งของเล็กน้อยก็สามารถแบ่งปันให้ทานผู้อื่นได้ตามอัธยาศัยของตน เช่น การแบ่งปันอาหารให้เพื่อน แบ่งปันเครื่องเขียนให้เพื่อน เป็นต้น คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

๑.๒ ปิยวาจา ได้แก่ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสมานสามัคคี ปิยวาจาทำได้ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมาได้ คำพูดมีอยู่ ๒ ประเภท ได้แก่

(๑) คำพูดที่พูดออกไปแล้วคนฟังเกลียด เช่น คำหยาบ คำด่า คำประชด คำกระทบกระเทียด คำแค้น คำสบถ เป็นต้น คำพูดเหล่านี้เรียกว่า "อัปปียวาจา"

(๒) คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรัก เช่น คำอ่อนหวาน คำชมเชยจากใจจริง คำพูดที่ชวนให้เกิดความสมัครสมานไมตรี เป็นต้น

๑.๓ อัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันในวงแคบ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนให้คนพัฒนาตน ๒ ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ การทำตนให้เป็นประโยชน์ หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ อย่างคำพังเพยที่ว่า "อยู่บ้านท่านอย่างนิงดูตาย บั้นวับันควายให้ลูกท่านเล่น" หรือ "อยู่ก็ให้เขาไว้ใจไปก็ให้เขาคิดถึง" คนที่ไม่นิงดูตายมีอะไรพอจะช่วยเหลือคนอื่นและส่งคนได้ก็เอาใจใส่ชวนช่วยช่วยเหลือตามสติกำลัง ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า "คนทำหมู่คณะให้ดังงาม" อยู่ที่ไหนก็สร้างความเจริญที่นั่น วิธีทำตนให้เป็นประโยชน์และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ อาจทำได้หลายวิธี เช่น การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคน

เจริญด้วยความรู้ ความสามารถ เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์เป็นนักเรียนที่ดีของสถานศึกษา เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ตลอดจนเป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนา

๑.๔ สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตนได้เหมาะสม มีความหมาย ๒ ประการ คือ

(๑) วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม เช่น เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นบิดามารดา เป็นครูอาจารย์ เป็นเพื่อนบ้าน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ และทำได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

(๒) ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ปัญหา และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม

คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

ผู้นำที่สามารถปฏิบัติได้ ย่อมเป็นที่รักของหมู่ชน และได้คนที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมความดี มาเป็นบริวารอยู่เสมอ สามารถบริหารประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองรุดหน้าเท่าเทียมนานาประเทศได้

พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ. ๙)

เจ้าอาวาสวัดเทวราชกุญชรวิหาร

วรธาร ทัดแก้ว

องค์กรทั้งหลายไม่ว่าองค์กรของรัฐหรือบริษัทเอกชนจะเจริญก้าวหน้าและมีความยั่งยืนได้ก็ ต้องอาศัยบุคลากรในองค์กรเป็นกำลังการขับเคลื่อนนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายคือ ความสำเร็จ โดยเฉพาะผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารทุกระดับต้องถือว่ามีความสำคัญยิ่งเพราะถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่ดี และมีความสามารถเข้ามาบริหาร องค์กรนั้นก็เป็อันหวังความเจริญก้าวหน้าได้ แต่หากได้ผู้นำไม่ดี บกพร่องด้านคุณธรรม ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตย่อมนำพาองค์กรไปสู่ความเสื่อมได้ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ซึ่ง ก็มีตัวอย่างให้เห็นในสังคมไทย

ผู้นำที่ดีจึงต้องมีคุณสมบัติหรือมีความเพียบพร้อมด้วยคุณธรรมหลายๆ อย่างอยู่ในตัว โดย คุณธรรมของผู้นำหากยกหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับการจัดสรรไว้พร้อมสรรพ อยู่ในการ เลือกสรรนำมาใช้ให้เหมาะกับกาลเทศะ บุคคล และสถานการณ์ดังนี้

ทศพิธราชธรรม ๑๐

บางคนมีความเข้าใจว่า ทศพิธราชธรรมเป็นหลักธรรมหรือคุณธรรมของคนที่เป็นพระราชทานั้น ไม่เกี่ยวกับคนทั่วไป ความจริงแล้วทศพิธราชธรรมเป็นหลักธรรมของคนที่เป็นผู้นำต้องมี ทั้งหลายและพระราชาก็ทรงเป็นผู้นำคนหนึ่ง

ทศพิธราชธรรม หรือราชธรรม ๑๐ ถ้ามีในผู้ใด ผู้นั้นย่อมเป็นที่รัก เคารพ นับถือ เป็นที่เชิดชู ของประชาชน ลูกน้อง และบริวาร มี ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. ทาน การให้ปัน ผู้นำที่ไม่รู้จักให้ หรือให้ไม่เป็น ไม่เคยยื่นมือให้ความช่วยเหลือลูกน้อง พนักงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา รับลูกเดียว ไม่มีให้หรือน้ำใจแห้ง ไม่รู้จักให้อภัย ตระหนี่ความรู้ทางวิชา อย่าได้หวังความยอมรับนับถือจากลูกน้อง

๒. ศีล ความประพฤติดี ได้แก่ การสำรวมกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย สะอาดตึงาม ไม่ประพฤติ ผิดหรือความเสื่อมเสียทางกายวาจา

๓. ปริจจาคะ การรู้จักเสียสละ เช่น เสียสละประโยชน์ตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว

ประโยชน์ของสังคหวัตถุ ๔

สังคหวัตถุ ๔ ประการดังกล่าวมาแล้ว อำนวยประโยชน์ที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรมดังต่อไปนี้ดังนี้

๑. ช่วยให้บุคคลดำรงตนอยู่ได้ในสังคมด้วยความสุข
๒. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ สมานไมตรีระหว่างกัน
๓. เป็นเครื่องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้มีความเคารพนับถือกันตามสมควรแก่ฐานะ
๔. เป็นเครื่องประสานองค์ประกอบต่างๆ ของสังคมให้คงรูปอยู่และดำเนินไปได้ด้วยดี.
๕. ช่วยส่งเสริมศีลธรรมและป้องกันความประพฤติเสื่อมเสียในสังคม

หลักสัปปริสธรรม ๗ ถือเป็นหลักธรรมที่สำคัญที่มีคุณสมบัติครบถ้วน ในการเป็นผู้นำที่ดี โดยมีองค์ประกอบ ๗ ประการคือ

๑. ฉัมมัญญาตา แห่งสัปปริสธรรม ๗ คือ การรู้จักเหตุ
พระธรรมปิฎก ให้ความหมายของการรู้จักเหตุในเชิงที่ว่า คือ การรู้จัก และเข้าใจในหลักการ ระเบียบ และกฎเกณฑ์ของสิ่งต่างๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต โดยรู้จักว่าตนจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่มีอยู่อย่างไร สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำภายใต้เหตุ และผลอันถูกต้อง
วันทนา เมืองจันทร์ ให้ความหมายของการรู้จักเหตุในเชิงที่ว่า ผู้นำต้องรู้จัก วิเคราะห์ในบทบาทหน้าที่ที่ตนมี พึงทำการใด พึงรับผิดชอบอย่างไร เพื่อให้กิจการงานบรรลุถึงผลสำเร็จ

ตัวอย่างการรู้จักเหตุ

- รู้จักว่า สิ่งที่ต้องทำมีวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร
- รู้จักว่า เรื่องนั้นๆมีที่มาที่ไปอย่างไร
- รู้จักว่า สิ่งนั้นๆมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันอย่างไร
- รู้จักว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำมีสาเหตุมาจากอะไร

ดังนั้น ผู้ที่รู้จักวิเคราะห์หาเหตุของสถานการณ์ และมีความรับผิดชอบในขณะที่ปฏิบัติงาน เป็นการวางแผนการดำเนินงาน ย่อมทำให้การทำงานที่บรรลุผลสำเร็จ

๒. อัตถัญญาตา แห่งสัปปริสธรรม ๗ คือ การรู้จักผล

พระธรรมกิตติวงศ์ ให้ความหมายของการรู้จักผลในเชิงที่ว่า คือ การเป็นผู้รู้จักผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำ สามารถรู้ถึงความมุ่งหมายของธรรมแต่ละอย่างได้ชัดเจน เช่น รู้ว่าประพฤติตามธรรมข้อนี้จะได้รับผลอย่างนี้ และรู้จักที่จะแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง และผู้อื่น เพราะเห็นด้วยปัญญาว่าเกิดผลดีจากการปฏิบัติ

ตัวอย่างการรู้จักผล

- รู้จักว่า เมื่อทำสิ่งนั้นจะเกิดผลดีหรือผลเสีย
- รู้จักว่า เมื่อทำสิ่งนั้นจะเกิดผลดีแก่ใคร ผลเสียแก่ใคร
- รู้จักว่า เมื่อทำสิ่งนั้นจะเกิดผลดีหรือผลเสียมากน้อยเพียงใด
- รู้จักว่า จะทำสิ่งใดจะต้องมีเป้าหมาย

ดังนั้น ผู้ที่รู้จักพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเสียก่อนจะลงมือปฏิบัติ ย่อมเข้าใจถึงผลทั้งหลายที่มีมา แต่เหตุ การกระทำที่รู้จักความหมาย และความมุ่งหมายของหลักการในการปฏิบัติงาน รู้จัก และเข้าใจ วัตถุประสงค์ของเป้าหมายในกิจการนั้น ย่อมสามารถวิเคราะห์ผลที่จะได้รับการดำเนินงานต่างๆ อย่าง ถูกต้อง

๓. อัตตัญญูตา แห่งสัพปุริสธรรม ๗ คือ การรู้จักตน

พระธรรมกิตติวงศ์ ให้ความหมายของการรู้จักตนเองในเชิงที่ว่า คือ ความรู้จักประมาณตนในเรื่องต่างๆ ทั้งฐานะทางการเงิน และความเป็นอยู่ ฐานะหรือตำแหน่งในหน้าที่การงาน รวมไปถึงรู้จักสภาพ ความคิด และจิตใจของตน เมื่อรู้ว่าตนมีกำลัง มีความคิดอย่างไร มีอุปนิสัยอย่างไร เมื่อนั้น ย่อมที่จะ สามารถวางตัวหรือปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมในสังคมนั้น เมื่องจันทร์ ให้ความหมาย ของการรู้จักตนเองในเชิงที่ว่า คือ ผู้นำต้องวิเคราะห์ตนเองได้ว่า โดยฐานะ ภาวะกำลัง ความรู้ความ ถนัด ความสามารถ และคุณธรรมมีเท่าใด เพื่อจะได้พัฒนาตนแก้ไขปรับปรุงตน เป็นการเตรียมตัวให้ สอดคล้องกับงานที่จะต้องปฏิบัติ

ตัวอย่างการรู้จักตน

- รู้จักว่า ตนมีความสามารถอย่างไร เก่งด้านใด ไม่เก่งด้านใด
- รู้จักว่า ตนมีนิสัยอย่างไร
- รู้จักว่า ตนชอบหรือไม่ชอบอะไร
- รู้จักว่า ตนมีตำแหน่งหน้าที่ในการงานอย่างไร

ดังนั้น ผู้ที่รู้จักตนเองจะสามารถวิเคราะห์ตนเองได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริงแล้วประพฤติ ปฏิบัติให้เหมาะสม รู้จักแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์อันจะเกิดผลดีต่องานในหน้าที่

๔. มัตตัญญูตา แห่งสัพปุริสธรรม ๗ คือ การรู้จักประมาณ

พระธรรมกิตติวงศ์ ให้ความหมายของการรู้จักประมาณในเชิงที่ว่า คือ การเป็นคนรู้จักความพอดี หรือ ความพอเพียงในทุกๆด้าน ทั้งความพอดีในตน ความพอเพียงในชีวิต รู้จักความพอดีในการพูด พอดีใน การทำงาน พอดีในการหาทรัพย์ และพอดีในการจ่ายทรัพย์ ด้วยการรู้จักประมาณกำลังตนเอง วันทนา เมื่องจันทร์ ให้ความหมายของการรู้จักประมาณในเชิงที่ว่า คือ ผู้นำต้องรู้จักความพอเหมาะ

พอดี ในการพูด รู้จักประมาณในการบริหารงบประมาณ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใต้บังคับบัญชา โดยมุ่งพัฒนาประสิทธิภาพของการทำงาน และประโยชน์อื่นที่จะเกิดแก่ส่วนรวม

ตัวอย่างการรู้จักประมาณ

- รู้จักประมาณตนว่าอยู่ตำแหน่งใดเมื่อเทียบกับผู้อื่นที่ตำแหน่งสูงกว่าที่ควรนอบน้อมให้ความเคารพ
- รู้จักประมาณกำลังทรัพย์ของตนในการซื้อสิ่งของ
- รู้จักประมาณกำลังตนเองขณะทำงาน
- รู้จักประมาณประโยชน์แก่ตนในปริมาณที่พอเหมาะ

ดังนั้น ผู้ที่รู้จักความพอเหมาะพอดีในการปฏิบัติงาน ย่อมทำให้กิจการงานเป็นไปตามระเบียบแบบแผน ที่วางเอาไว้ ทั้งนี้ พึงใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาประยุกต์ใช้ยิ่งทำให้เกิดความเข้าใจ และปฏิบัติ ได้ง่ายขึ้น

๕. กาลัญญตา แห่งสัพปุริสธรรม ๗ คือ การรู้จักเวลา

พระธรรมปิฎก ให้ความหมายของการรู้จักเวลาในเชิงที่ว่า คือ การเข้าใจในกาลเวลาอันสมควร และ ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจอันใดๆ และพึงใช้กาลเวลานั้นให้เหมาะสม เช่น รู้ว่าเวลาไหน ควร เวลาไหนไม่ควรทำ รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร อะไรควรทำก่อน อะไรควรทำหลัง ด้วยการจัดลำดับ ของงาน และเวลาให้สัมพันธ์กัน รวมถึงรู้จักประมาณเวลาขณะทำสิ่งๆนั้นให้เหมาะสม

พระธรรมกิตติวงศ์ ให้ความหมายของการรู้จักเวลาในเชิงที่ว่า คือ ผู้นำต้องรู้จักคุณค่าของกาลเวลา รู้ว่า เวลาใดทำ และเวลาใดควรหยุด รู้ว่าเวลานี้ควรทำอะไร ไม่ควรทำอะไร พร้อมกับรู้จักประมาณเวลาที่ใช้ ขณะทำงานให้มืออย่างเหมาะสม ผู้ที่รู้จักกาลเวลานี้ ย่อมเป็นคนตรงเวลา และเป็นคนที่รู้คุณค่าของเวลา สามารถบริหารกิจการงานให้รุ่งเรืองต่อไปได้ด้วยดี

วันทนา เมืองจันทร์ ให้ความหมายของการรู้จักเวลาในเชิงที่ว่า คือ การรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม และ ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการวางแผน การเตรียมการ หรือการกิจการนั้นๆ

ตัวอย่างการรู้จักกาลเวลา

- รู้จักเวลาเข้างาน เวลาเลิกงาน
- รู้จักงานใดทำก่อน งานใดทำหลัง
- รู้จักเวลาอ่านหนังสือ เวลาเข้านอน
- รู้จักเวลาพูด เวลาใดไม่ควรพูด

ดังนั้น ผู้ที่เป็นคนรู้คุณค่าของเวลา รู้จักลำดับเวลาความสำคัญของงานที่สัมพันธ์กับเวลา ว่าควรทำหรือ ควรจะพักผ่อน ว่าควรทำอันใดก่อนหลัง เมื่อถึงเวลาทำงานควรทำงานทำงานอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ

๖. ปริสัญญตา แห่งสัพปุริสธรรม ๗ คือ การรู้จักชุมชน

พระธรรมกิตติวงศ์ ให้ความหมายของการรู้จักชุมชนในเชิงที่ว่า คือ การเป็นผู้รู้จักชุมชน ถิ่นอาศัย หรือ สังคมที่ตนอาศัยอยู่ รวมถึงรู้จักว่าชุมชนเหล่านั้นมีความต้องการอะไร มีความเห็นหรือข้อตกลงอย่างไร เมื่อทราบเช่นนั้นแล้ว ย่อมทำให้สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุข และเกิดความร่วมมือจาก ชุมชนอย่างแท้จริง

วันทนา เมืองจันทร์ ให้ความหมายของการรู้จักชุมชนในเชิงที่ว่า คือ ผู้นำต้องรู้จักถิ่น การปฏิบัติในถิ่น ที่เป็นชุมชน ผู้นำควรจะต้องรู้ว่าชุมชนที่ตั้งอยู่นั้นมีระเบียบแบบแผน มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างไร ผู้นำ ควรเข้าไปสอบถามถึงความต้องการ ซึ่งจะทำให้ทราบว่า ควรจะสงเคราะห์อย่างไร ควรบำเพ็ญ ประโยชน์อย่างไร ดังนั้น ผู้ที่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับชุมชน และเข้าใจในสภาพของชุมชนในด้าน ระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีโดยการปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับชุมชนนั้น ๆ

ตัวอย่างการรู้จักชุมชน

- รู้จักว่า ชุมชนมีกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงร่วมกันอย่างไร
- รู้จักว่า ชุมชนมีขนบธรรมเนียม และประเพณีอย่างไร
- รู้จักว่า ชุมชนมีความขาดแคลนในด้านใด
- รู้จักว่า ชุมชนมีความต้องการอย่างไร

๗. ปุคโคลปรปรัญญตา แห่งสัปปุริสธรรม ๗ คือ การรู้จักบุคคล

พระธรรมกิตติวงศ์ ให้ความหมายของการรู้จักบุคคลในเชิงที่ว่า คือ การเป็นผู้รู้จักเลือกคบคน ใครควร คบหรือไม่ควรคบ และรู้จักว่าคนแต่ละคนมีอุปนิสัยใจคอที่แตกต่างกัน มีคุณธรรมต่างกัน มีความ ประพฤติต่างกัน มีหน้าที่การงานต่างกัน ดังนั้น จึงควรรู้จักเลือกคบหาคนที่ควรคบ ทำให้ได้คนดี คนทำงานเก่ง และเหมาะสมกับงาน

วันทนา เมืองจันทร์ ให้ความหมายของการรู้จักบุคคลในเชิงที่ว่า คือ ผู้นำต้องรู้จัก และเข้าใจความ แตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้นำนั้นจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย โดยส่วนใหญ่จะเป็นการ ทำงานในรูปคณะกรรมการ ผู้นำจะต้องรู้จัก และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าแต่ละบุคคลมี อัจฉริยะ ความสามารถ และคุณธรรม จึงจะสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นสัมพันธ์เกี่ยวข้องจะให้เกียรติ ยกย่องตามสมควรแห่งสถานภาพ

ตัวอย่างการรู้จักคน

- รู้จักว่า คนนั้นมีนิสัยอย่างไร
- รู้จักว่า คนนั้นมีประวัติเสื่อมเสียหรือไม่
- รู้จักว่า คนนั้นมีความสามารถอย่างไร
- รู้จักว่า คนนั้นไม่เก่งในด้านใด

ภาพถ่ายโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม บุคลากร อบต.ไร่มะขาม

